

LEVEN OM TE WERKEN OF WERKEN OM TE LEVEN?

Een collega schrijft een boek. Niets nieuws voor onze grote KBC-gemeenschap. Maar een boek dat het kapitalisme voor jongeren verklaart? En dat volgens Knack meteen een uitdagend essay voor volwassenen is, en fundamentele vragen oproept over onze samenleving?

Bruno Comer, Kapitalisme zonder cijfers, Die Keure, 86 blz., 18 euro. Lezers van Impuls kunnen het boek krijgen voor 15 euro. Gewoon even mailen naar bruno.comer@kbc.be (tel 02 429 09 21).

Collega-redacteur Bruno Comer stelt in de intro van zijn boek meteen resoluut dat economie een menswetenschap is en kapitalisme een levenshouding. Hoe komt hij daarbij? Geen vraag en aanbod, geen individu tegenover overheid, maar behoefte versus begeerte: dat is Bruno's originele uitgangspunt.

En dus begint hij bij Aristoteles, de Griekse filosoof die ervan uitgaat dat de mens het geluk zoekt. Daarvoor heeft hij weliswaar materiële goederen nodig, maar hij overdrijft daar niet in, hij kent maat en leeft volgens 'behoefte'. Hij werkt om te leven. Deze visie heeft meer dan tweeduizend jaar het westers denken bepaald, maar dan komt Adam Smith die in 1776 voor het eerst het kapitalisme beschrijft. Hij gaat ervan uit dat de mens voortdurend zijn economische positie wil verbeteren, altijd maar op zoek is naar meer en dus leeft volgens 'begeerte'. Leeft om te werken.

Zwaartekracht

Hoe belangrijk zijn die eeuwenoude visies vandaag nog, vraag ik Bruno." Kijk eens om je heen", monkelt hij, "ook in ons bedrijf zie je toch overal Aristotelesjes en Adam Smiths?" Bovendien was kapitalisme in de tijd van Smith maar één aspect van de samenleving, terwijl dat mensbeeld daarna, door de industriële revolutie, allesoverheersend is geworden. Zozeer zelfs dat sommigen zich afvragen of kapitalisme niet het laatste stadium van de menselijke geschiedenis betekent? Of er met andere woorden nog wel een wereld denkbaar is zonder kapitalisme? Het kapitalisme als vorm van zwaartekracht dus: even sterk, even onontkoombaar.

En toch zijn er die Aristotelesjes die we overal om ons heen zien. En wijzen de milieuproblemen en de klimaatverandering ons wellicht dringend en dwingend een andere weg. Ach, hoe moet het nu verder: met meer of minder kapitalisme?

Persvoorstelling

Interessante vraag, vond ook minister van Staat Marc Eyskens, die onze collega flankeerde op de persvoorstelling van zijn boek: "Ik hoop dan ook dat Bruno Comer het niet houdt bij dit verhaal over het verleden, maar snel de geschiedenis van de toekomst zal schrijven." Aan de andere kant van Bruno zetelde een tweede minister van Staat, Jos Geysels. Hij verheugde zich over Bruno's uitgangspunt dat economie een menswetenschap is, maar plaatste ook een aantal kanttekeningen: niet alle kennis is macht, technologie is nooit neutraal...

Achteraf ontspon zich nog een levendige discussie over de stelling 'er bestaat geen onschuldiger bezigheid dan geld verdienen'. Mensen die handel drijven, voeren alvast geen oorlog, vond Bruno. Geen enkele menselijke daad is onschuldig, wierpen de ministers van Staat tegen. Moeder Theresa kan bijvoorbeeld verweten worden dat ze niets gedaan heeft om de structurele armoede aan te pakken. En is wapens produceren altijd af te keuren, of is het niet-produceren ervan soms ook schuldig verzuim?

Het boek roept inderdaad fundamentele vragen op over onze samenleving. Een aanrader.